

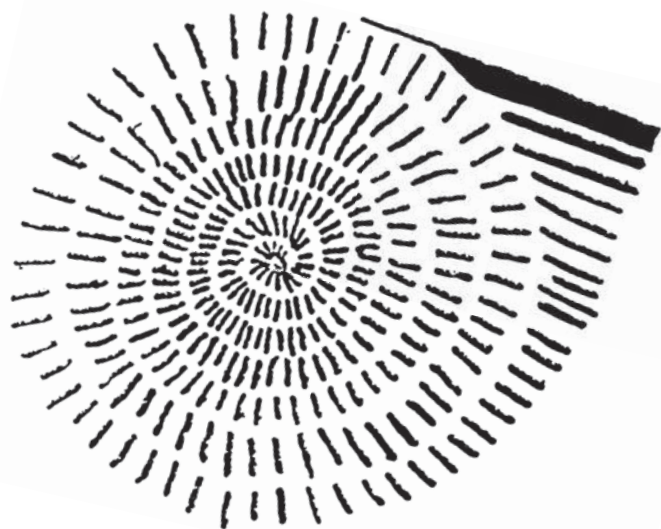
maraton

Dvojitá kaple

Alena Wagnerová

m

Dvojitá kaple

Dvojitá kaple

Alena Wagnerová

Praha 2021

maraton

Knihu finančně podpořil Česko-německý fond budoucnosti

© Alena Wagnerová, 1982, 2021

© Maraton, 2021

ISBN 978-80-907771-7-0

*Barboře,
až se jí jednou bude zdát
že je zrazena a opuštěna*

Ze všeho nejraději sedávala Anna na židli u obdélníkového otvoru etážového topení s nohama položenými na okraji jeho šachty. Před ní, na žluté zdi s drobnými krupičkami hlíny, pomalu ubíhal čas. Bylo jí dvacet devět let, ale všechno jako by teprve mělo přijít. Co bylo? Co je? Co bude? Všechny cesty byly uzavřeny otázkami. Co bylo? Co vlastně bylo? Nevěděla. Kde byla chyba? V ní? Nebo ve světě? Protože nějaká chyba tady určitě někde byla.

Najednou se musela zasmát té bytosti, která tu před ní seděla s nohama omývanými proudem teplého vzduchu. Komická, mladá, to byla. Nic jiného. Ale měla být přece vyvolená. Copak skutečně něčeho nedosáhne? Nic z toho, co očekávala, se dosud nenaplnilo. Nic z toho ještě nepřišlo. Žádný ze slibných náznaků, které ji provázely celé mládí, se zatím neuskutečnil. A přece zpočátku vypadalo všechno tak nadějně. Anna si totiž vždycky myslela, že bude slavná a vykoná v životě něco velikého.

Začalo to v primě při jakémsi suplování. Bylo na samém konci školního roku, kdy už nikdo z vyučujících nepotřeboval nic dohánět, a tak je profesorka tělocviku vyvedla na prostorný školní dvůr, o nějž se škola dělila s hasičským sborem, a nechala je, aby hrály hru na osobnosti. Nejdříve šlo všechno dobře. Jedna po druhé se Anniny spolužačky střídaly za velikými křídly vrat vedoucích do dvora, aby pak před

kruhem ostatních prokázaly svůj vtip a historické znalosti. Ale pak, asi při šestém kole, se najednou zadrhl uzel: jedna kamarádka, jejíž jméno už dávno vypadlo z paměti, se stále nemohla dohádát jakési očividně slavné osobnosti. Všechny už to pomalu začínalo nudit. A tu ona, když zřejmě vycítila, jak ztrácí pozornost, naklonila hlavu trochu na stranu, lehce přimhouřila levé oko a trochu nejistě, trochu vítězoslavně, jakoby sama překonána svým důvtipem, řekla: A nemá to být náhodou tady Anna?

Neuhodla, přirozeně. A hned se také ozvala námitka, že se přece hádají slavné osobnosti. Hadačka před kruhem spolužaček se tím ale nedala zmýlit: Anna bude přece jednou určitě slavná, řekla.

Proč nikdo nevypřskl? Proč se nikdo nesmál? Třeba by ji byly zachránily. Všechny to přijaly jako samozřejmost.

Tak se to ozvalo poprvé. Ale Annu samotnou to ani příliš nepřekvapilo. Měla pocit, že tu bylo jenom nahlas vysloveno to, co ona už přece dávno ví. Vědí to tedy zřejmě i ostatní. Nese asi nějaké znamení, které to každému dává na srozuměnou. Proč by jí byl o tři roky později farář vybral jako konfirmační požehnání tak závazné: „Nižádný mladostí tvou nepohrdej. Buď příkladem věrných v řeči, v obcování, v lásce, v duchu, u víře, v čistotě!“ Měl snad i on pocit, že je nějak vyvolená? Jak se tam dostalo to tak

lichotivé – nižádný mladostí tvou nepohrdej –, přímo napovídající jakousi budoucí mimořádnost, které Annu tolik těšilo, a kromě toho vysvětlovalo i řadu jejích nedorozumění s okolím? Jaký jiný důvod mohlo mít ono vybídnutí, aby nikdo nepohrdal její mladostí? Někde v budoucnu tu byla zřejmě připravena chvíle, pro niž tohoto upozornění bude potřeba. Skoro se bála na to pomyslet.

Později, když dostala první špatné známky, ona, zvyklá jenom na jedničky, a dostavily se i jiné neúspěchy, začaly ji napadat první pochybnosti. Co když tenkrát spolužačce nešlo ani tak o Anninu slávu jako o vlastní prestiž? Co když chtěla tvrdohlavost, s níž trvala na svém, jenom zamaskovat hloupost svého nápadu? Co když pocit výjimečnosti mají všichni lidé? A protože slavní pochopitelně nemohou být všichni, musí být u někoho klamný.

Pokusila se to ověřit. Ale všechny její přítelkyně odpověděly na položenou otázku záporně. Ne, nemají pocit, že by měly jednou vykonat něco mimořádného. To bylo dobré znamení. Jenomže nepřistihla se i Anna samotná při tom, že na jejich opáčenou otázku odpovídá, že si nemyslí, že jednou bude slavná?

U ní to byla pochopitelně lest ze studu. Je lehké si něco takového myslet sám pro sebe, ale je těžké to přiznat druhému a bezděčně svým přiznáním změnit pocit v závazek, jímž by mohl být člověk jednou

měřen. Ale co když u všech, jichž se ptala, to byla podobná lest ze studu jako u ní? Co když se nikdo, stejně jako ona, nechtěl přiznat k tomu, co vlastně předpokládal a očekával?

Nezbylo než spolehnout se na jistotu vlastního pocitu, který byl tak silný, že se přece nemohl mýlit. Koneckonců, neměl tu jako jakési zvláštní znamení sloužit i její předčasný žaludeční vřed, nemoc vyhrazená dospělým, případ tak neobvyklý, že o něm byla dokonce zmínka v učebnici dětské chirurgie? Kdo z jejích vrstevníků se mohl vykázat něčím podobným? Co na tom, že tenkrát málem zemřela; nebezpečí smrti je přece kořením každého životopisu.

A potom, i kdyby se mýlili všichni ostatní, protože někdo se mýlit prostě musí, jak by něco takového mohlo potkat ji, Annu. Pro ni jistě všechno dobře dopadne. Ona je přece vyvolená. Ona snad ani nezemře. Anna si to alespoň vůbec nedovedla představit. Ona, milované dítě, jedinátko Boží, bude jistě uchráněna nezajímavého, obyčejného lidského života a obdařena nějakým mimořádným, silným a velebným osudem. Vždyť už teď k ní přicházel s nádhernou pravidelností ve velikém zaslíbení hudby. Neoslovovala ji snad, nevybízela, nepředjímal, neslibovala? Ano, v tom rozhovoru se jednalo o ni. A ona, o přestávkách koncertů tolik trápená svou ošklivostí, v hnědých hedvábných šatečkách

přešitých po mamince, s úzkou kraječkou u krku jakoby pro útěchu, v ruce babiččinu velkou gobelínovou kabelku, která, jak dobře věděla, se k ní vůbec nehodila, tu najednou plnohodnotně seděla v řadě se všemi ostatními, plná jakýchsi neurčitých šťastných tušení. Sama nota, která jednou vydá svůj podivuhodný tón.

Když byla malá, připadala jí ovšem významná a neobyčejná i práce ve správkárně punčoch. Řady dívek tu seděly u stolečků s malými šicími stroji, hlavy skloněné nad punčochami navlečenými na kovových bubíncích s elektrickými světélky uvnitř, a svými bílými límečky na lesklých černých pracovních pláštích, pod nimiž tu a tam vykukovaly pestré letní šaty, i podobností svých pohybů Anně připomínaly maturitní tablo. Jejich lehké prsty s dlouhými nalakovanými nehty – Anniny byly odřené od písku, držela se za nimi špína a k tomu byly ještě krátké, protože kdykoliv dorostly tak, že to začínalo být hezké, vytáhla maminka nůžky a ostríhala je až k samé dřeni – vedly podivuhodné elektrické jehly, vytahující puštěná očka. Tu a tam některá z dívek vstala, přešla na vysokých podpatcích ke skříni se skleněnými zásuvkami, vzala odtud nový sáček s punčochami, vrátila se zpátky na své místo, sáhla dovnitř, a v její dlani se objevil jemný hedvábný chomáček. A pak už se zase dlouhé vlnité vlasy začaly

v pomalých proudech spouštět do čela, aby, když už začaly stínit, byly nedbalým pohybem shrnuty za uši; zatímco Anna měla vlasy docela krátké a nahoře ještě učesaného potupného kohouta, a když přece jen trochu povyrostly, zavedla ji maminka k holiči, který je nemilosrdně zkrátil, až bylo vidět nejenom celou polovinu uší, ale vzadu na krku i dvě dlouhé vystupující šlachy, což bylo obzvlášť ponižující. Takže Anna potom dlouhé hodiny ležela na slunci, protože jí babička řekla, že na slunci vlasy rostou rychleji, přikusovala z téhož důvodu mrkev a každou hodinu se chodila dívat do zrcadla, jestli se už snad o něco neprodloužily. Teprve po letech měla pochopit, jak i tady byla podvedena.

Stála u přepážky, která jí sahala až k nosu. Před ní se rozkládal zázračný svět dospělosti. Tady bylo možné všechno. Dlouhé vlasy, široké pásy, korály, nalakované nehty, dokonce i klobouky s malými závojíčky, všechno, nač si člověk vůbec mohl vzpomenout, tady bylo dovoleno. Představila si, že by také ona, která si stěží dovedla zavázat tkaničky u boty, mohla vyjít z poddanosti dětství do této říše svobody a štíhlá, vysoká, s vlasy až po ramena sedět u takového malého stolečku, před sebou průhlednou punčochu navlečenou na kovovém bubínku se světélkem uvnitř. A zdálo se jí, že pro něco takového by skutečně stálo za to – jak by řekla dnes –, aby

byl život žit. Konečně, kdo si dovedl víc vážit toho štěstí zabývat se neustále hedvábnými punčochami než Anna, odsouzená dosud k nošení tlustých bavlněných punčoch s vroubky nebo punčoškových kalhot, které se za několik hodin tak vytáhly, že u kotníků tvořily nemožné varhánky?

Pak přišel den, kdy zuby měly konečně skousnout, ale zapadly jenom do prázdna.

Co se stalo s tím krásným světem, v němž řady vynikajících mladých dívek obratnými prsty vytahovaly puštěná očka? Kdy se všecko uzavřelo a Bůh, který sice nebyl, od ní odvrátil svou tvář? Kdy byla zavržena a zatracena? Proč? Nebo to snad bylo jenom zdání? Možná že jenom něco špatně pochopila. Otevře se pro ni ještě země? Přejde ještě něco? Nebo po ní zůstane jenom ona poznámka v učebnici dětské chirurgie, ke všemu ještě anonymní?

Všechno se zastavovalo a tichlo, až nakonec bylo slyšet jenom zoufalství. Co bude? Co vlastně bude? Zatím byla na světě úplně zbytečně.

S představou, že bude slavná, souvisela ovšem pro Annu neodbytně ještě jedna představa – že bude popravena. Slavní lidé přece většinou bojují za nějakou pravdu a bývají za to pak obvykle popraveni. Tak to alespoň říkala zkušenost. A tak poprava, kdykoliv o ní četla nebo slyšela, nebyla pro Annu ničím, co

prostě je, ale co se bezprostředně týká také jí a co sama jednou také důvěrně pozná. Ona bude přijata do velkého společenství popravených a bude se s nimi dělit o tajemství posledních odsouzenčových pocitů. Ona prožije, ovšem jen sama pro sebe, tak jako všichni před ní, závěrečnou tajemnou cestu ode dveří věznice k popravišti i konečný zákmit vědomí, strachu a uklidnění. To všechno, co ti, kteří byli náhodou v poslední chvíli zachráněni, nemohou nikdy sdělit, protože nakonec přece jenom zůstali naživu, takže jim chyběla právě ona poslední, nejdůležitější zkušenost, již všechno, co předcházelo, dostalo svůj pravý smysl, ale zároveň se ovšem stalo nesdělitelným.

Popraví ji, ale ona ve skutečnosti zvítězí, protože nebude překvapena. A ačkoliv se bude zdát, že je vydána na milost těm, kdo ji odsoudili, budou vlastně oni jenom vyplňovat její vůli, protože ona to přece už dávno věděla a předpokládala. S úsměvem stane na popravišti tváří v tvář smrti.

Vyvedli je ven ve cvičebních úborech, připravené na hodinu tělocviku, ještě dětsky bříškaté, ale už s trochu rostoucími prsíčky, a začali je popravovat v parku před školou. Tam, kde končila terasa vysázená alpinkami a začínal trávník, visela ve vzduchu oprátka a pod ní stála židle z ohýbaného dřeva, na jaké doma sedávala babička. Její sedací výplň byla

uvolněná a jako jakési víko volně položená na kulatém rámu sedadla. Poprava spočívala v tom, to jim bylo názorně předvedeno jakýmsi světlovlasým člověkem v modré košili s rukávy vyhrnutými až po lokty a v kalhotách, na nichž byla vytlačená kolena důležitější než barva, vystoupit na židli a s oprátkou kolem krku vyskočit tak, aby při zpětném dopadu výplň sedadla odskočila a nohy mohly propadnout vzniklým otvorem. Brzy se ukázalo, že je k tomu potřeba určité šikovnosti. Pokud totiž při doskoku dopadly nohy doprostřed výplně, nemohla přirozeně odskočit a bylo třeba skákat tak dlouho, až byl doskok nasměrován správně.

Jedna po druhé vystupovaly její spolužačky na židli, výskokem si podtrhovaly stoličku a potom mrtvé uléhaly vedle sebe na trávník. To všechno prováděly pečlivě, s jakousi až okázalou přičinlivostí, plně soustředěné na svůj tělesný výkon, jako by se ani tak nebály smrti, jako spíš toho, že si budou počínat neobratně a tím si nejenom zhorší známku z tělocviku, ale budou ještě k smíchu všem ostatním. Plné ochoty se teď popravovaly stejně horlivě, jako když ve škole vstávaly, nedočkavě třepaly vysoko vytaženými rukama a volaly prosím, prosím, když některá z nich u tabule zápasila s příkladem, jehož řešení znaly. Jako by nadšeným plněním svého úkolu přímo vychutnávaly rozkoš z poslušnosti

a radost z podrobení. Marcela, nejmenší ze třídy, celá rudá hanbou nad svou nešikovností, která byla asi spíš zaviněna její malou tělesnou vahou, musela třikrát vyskočit – ulevila si přitom dokonce nadávkou – a rozplácnout se do podřepu na obě nohy, než se jí konečně podařilo stoličku úspěšně podtrhnout. Ještě když odcházela mezi mrtvé na trávník, nechápavě vrtěla hlavou a hlasitě reptala rukama, jako by se chtěla omluvit a vysvětlit svou předchozí zahanbující neobratnost.

A zatím Anna skoro na konci řady, jak to odpovídalo místu jejího jména v abecedě, usilovně přemýšlela jenom o tom, jak se zachránit, jak vyváznout, a zároveň se za to bezmezně styděla. Zahanbovalo ji, že se chce vyhnout tomu, čemu se její spolužačky podrobují s takovou oddaností a kázní, jako by šlo o nějakou čest, ale zároveň jimi právě proto opovrhovala. Podlézaly a chtěly se zalíbit jako vždycky. Ale proč ona nedokáže být taková jako ony? Proč hledá pro sebe vždycky nějakou výjimku? Nezáviděla jim vlastně jejich poslušnost, i když jimi právě proto pohrdala? Přinášela jim zřejmě nějakou zvláštní radost, které nerozuměla, uspokojení, které nebyla schopna pocítit.

Pak přišla řada na ni. A protože se náhodou právě nikdo nedíval, chytila se oprátky jako držadla, okamžik ji podržela ve výši krku, aby se neřeklo,